

DOLENJSKE NOVICE

Izhajajo 10. in 25. vsacega meseca. Cena jim je s poštnino vred za celo leto naprej 2 K, za pol leta 1 K. Naročnina za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 2 K 50 h, za Ameriko pa 3 K. — Dopise sprejema urednik, naročnino in oznanila tiskarna J. Krajec nasl. v Novem mestu.

Gospodarstvo.

Deset zapovedi za vinogradnika.

1. Škropi zgodaj, prvič najpozneje, ko je trtna mladika zrastle dobro ped na dolgo, drugič deset do dvanajst dni pozneje in tretjič k večjemu tri tedne za drugim škropljenjem. Ako pa je poletje deževno ali megleno, škropi rajše v krajših presledkih, večkrat, torej najmanj štirikrat na leto.

2. Za prvo škropljenje vzemi en kilogram, za naslednja škropljenja en in pol kilograma galice na 100 litrov vode. Galico stolči na drobno in jo stopi v kolikor mogoče čisti (najbolj deževni ali potočni) vodi.

3. Apno ima edino ta namen, da odvzame galici kislino, ker bi sicer galica listje opalila. Zato vzemi apna samo toliko, kolikor je nujno potreba. Ugašenega apna se vzame navadno za polovico več, k večjemu pa še enkrat toliko kakor galice. Ako nimaš apna, vzemi mesto njega sodo, ki jo dobiš v vsaki trgovini. Na en kilogram galice zadostuje petčetrtil kilograma sode.

4. Galico raztopi posebej in apno (ali sodo) zopet posebej ter zlij oboje še-le neposredno pred škropljenjem skupaj (apno v galico). Predno škropiš, premešaj zmes dobro z lesenim orodjem (s kolom ali z greblico) in preskusi s koščkom rdečega (lakmovega) ali pa belega (fenoltaleinovega) preskusnega papirja ali ni zmes več kislá. V dobro napravljeni zmesi postane rdeč (lakmov) papir modrikast (plavkast), oziroma bel (fenoltaleinov) papir rdečkast.

5. Napravi samo toliko škropilne zmesi na enkrat, kolikor je moreš v enem dnevu, k večjemu v dveh dnevih porabiti, kajti stara galična zmes nima nobenega učinka. Galico in apno, vsako za-se raztopljeno in ne pomešano, hraniš lahko dlje časa brez škode.

6. Škropi — če je le mogoče — le v suhem, brezveternem vremenu, ne v rosi in ne v najhujši vročini. Le v sili, škropi tudi v rosi. Glej, da se galica na trti, še predno pride prvi dež, dobro posuši, če ne, potem škropljenje ponovi, kakor hitro nastane lepo vreme.

7. Škropi zlasti spodnje strani listov. Ne obličaj trt z galico, temveč škropi tako fino, kakor da bi na trto megla ali rosa padala. Ako tako trte poškropiš, so bolj varne proti bolezni kakor če jih oblivaš in poleg tega prihraniš še na galici. Vzemi toraj dobro, močno škropilnico in dobro jo goni, da fino razpršuje. Take škropilnice se dobe lahko potem c. kr. vinarskega nadzorstva. Za škropljenje spodnjih strani listov se dobijo k škropilnicam posebni nastavki, ki imajo obračevalne obroče.

8. Ne škropi samo listja, ampak glej, da bodo tudi ostali zeleni deli trte, zlasti pa tudi grozdje, vselej dobro poškropljeno. Ne pozabi škropiti tudi na zeleno cepljenih trt, koj ko dobro odženejo in večkrat.

9. Ako je le mogoče, poveži mladike vsaj en dan pred vsakratnim škropljenjem. Pri tem oberi vse nepotrebne mladike in zalistnike.

10. Drži vinograd čist od plevela. Čem več zraku in manj vlage pride med trte, tem manj se razvijajo trtne bolezni.

C. kr. vinarski nadzornik: Bohuslav Skalicky.

Negujmo sadjarstvo z veseljem in pravilno!

Piše C. D.

V današnjih časih mora vsak kmetovalec nato gledati, da svoje gospodarstvo izboljša in tako uredi, da mu donaja največje dohodke.

Če si natanjko ogledamo naše gospodarje, jih lahko delimo v tri vrste. So taki, ki svoje gospodarstvo v slabšem stanu oddajajo svojim naslednikom, kakor so ga iz rok prednika prejeli; potem taki, ki niso ničesar pridobili in ga vsaj v tem stanu oddajo, kakor so ga prejeli in slednjič taki, ki so se skozi celo življenje pošteno trudili — napredovali v kmetijski stroki, zboljšali in razširili domačijo. Odgovor na vprašanje: kedo mej njimi je spolnil svojo dolžnost, ni težak.

Vse panoge našega gospodarstva brez izjeme so danes važne, z vsemi se moramo pečati z enako marljivostjo, v vseh vejicah kmetijstva moramo napredovati in se zanje zanimati, če hočemo izpolniti svoje dolžnosti in doseči popolen uspeh.

Poglejmo toraj, kako je z našim sadjarstvom. — Koliko je v tem oziru še zakopanega zaklada v naši zemlji! — V št. 15. Dol. Novic lanskega leta sem že opozarjal na razširjenje našega sadjarstva, danes hočem še vzdramiti spečega ali onega, ki je v tem pogledu napočnih nazorov.

Žal Bog še vedno pogosto slišimo: Kaj bom sadil drevje, saj ne bom dočakal sadu, — ali — saj imam še starega drevja dovolj, ki mi bo rodilo, dokler bom živel; potem, če mi drevje dobro obrodi, saj ne vem kam s sadjem; slednjič se nekateri tudi spodtikajo nad neugodno lego.

Prvega spominjam le na tisti lep slovenski pregovor, ki ga je že kot deček bral v šoli v čitankah. Odgovor drugemu: Kakor tvoje telo ni večno, tako tudi drevo ni večno, hira in strohni eno kot drugo; ali ti je samo sebe mar in briga, ali se ne bojiš očitavanja tvojih potomcev, ki te bo zadelo — ko tebe in drevja več ne bo?!

Ne bodi nehvaležen in ne klesti drevesa s kolmi in preklami radi tega, ker ti je bogato obrodilo, marveč obiraj ga pazljivo, da ne raniš sadu ne drevesa. V nasprotnem slučaju škoduješ neposredno drevesu in sadju in posredno tudi sebi samemu, ker si poklestil in poškodoval to, kar bi dalo sad za prihodnje leto. Okleščeno sadje se pa tudi hitro spridi, tako da od njega nimaš nobene prave koristi. Moj dragi, ali ni to skrajno nespametno? — V tem slučaju

ga sortiraj (preberi), navadne drobnejše komade odloči za dom, za napravo pijače, za napravo sadnih izdelkov (konserv) in kar je najlepšega, naj gre na bližnji trg in tudi v daljni svet. Ako sadja (recimo jabolka) ne prebereš, marveč prodajaš mešano lepo in drobnejše, dobiš v najboljših sadnih letih komaj 2 do 4 vinarje za 1 kg, mej tem ko se ti plača za izbrana jabolka že na debelo vsaj 16 do 20 vin. za 1 kg, gre jih pa lepih tudi le 4 do 6 na en kilogram.

Kaj je s sadjevcem? Danes stane do 36 vinarjev liter jabolčnika, — cena, ki smo jo še pred kratkim za vino plačevali. Dobro in pravilno napravljeni sadjevec je izborna, zdrava pijača, ki prav dobro nadomestuje vino za domačo potrebo in je tudi za prodaj dober. Koliko sadja se razpošilja in koliko izvrstnega sadjevca (jabolčnika in hruševca) se pridela in speča na primer na našem sosednjem Štajerskem, pa tudi drugod. Tisočake dohodkov donša posestnikom sadjarstvo, in le bore malo je dela v primeri s poljedelstvom pri sadjereji. In za slučaj, da se leto ne obnese, nimaš tolike zgube, ker ni bilo stroškov.

(Dalje sledi.)

Pod svobodnim solncem.

Novomeške občinske volitve leta 1911.

V zadnjem članku smo pojasnili čitateljem „Dolenjskih Novic“, kako je postopala reklamacijska komisija v zadevi volivnega imenika. Zaupniki S. L. S. k očividnim protizakonitostim niso mogli molčati, zato so uložili priziv na c. kr. okr. glavarstvo. To se je z odlokom d. 13. okt. 1911, št. 27.025 postavilo na isto stališče kakor reklamacijska komisija — in vsled tega so volilni imeniki postali pravomočni. Na njih podlagi so se volitve izvršile. A S. L. S. je hotela imeti jasnost v interpretaciji obč. volivnega zakona. Zato je uložila pritožbo na c. kr. upravno sodišče na Dunaju. To je dne 17. aprila t. l. zadevo obravnavalo pod predsedstvom markija Bacquehem, v navzočnosti štirih c. kr. svetnikov in dvornega tajnika ter izreklo razsodbo. V nastopnem objavimo bistvene točke, kakor jih je c. kr. upravno sodišče samo sporočilo. Iz njegovih razlogov razvidijo čitatelji stališče pritožiteljev, c. kr. okr. glavarstva in c. kr. upravnega sodišča.

„Pritožba glede izbrisa Fr. Goleša in vpisa dr. Jelenca v imenik za obč. volitve se zavrne; v ostalem pa se izpodbi-jana razsodba kot postavno neutemeljena razveljavi.“

Razlogi: (Utemeljevanje c. kr. okr. glavarstva):

1.) Mestna občina Rudolfovo ima kot korporacija in davko-plačevalka akt. vol. pravico po § 1, odst. 2. obč. vol. reda.

2.) Fran Goleš je prodal svoje posestvo 18. jul. 1911. Ta dan je kupec prevzel posestvo z vsemi pravicami in dolžnostmi, vsled česar se je moral imenovani izbrisati iz vol. imenika I. razreda.

3. in 4.) Osebe pod št. ... vol. imenika so državni uradniki, oz. učiteljice, ki imajo vsled svojega poklica ali službe tam vol. pravico, kjer imajo svoj stalni uradni sedež, namreč v Rudolfovem.

5.) Dr. Jelenc je kot odvetn. koncipijent v Rud. dobil od svojega delodajalca dvomesečni dopust, ne da bi mu isti odtegoval prejemke, da konča svojo sodno prakso v Trstu. Ker je med tem ohranil svoje stanovanje v Rud., ima torej tudi tam vol. pravico.

6.) Obe reklamaciji dr. K. Slanca sta bili izročeni županu 22. sept. 1911 pred 6. uro zvečer, torej tekom dne, katerega je potekla reklam. doba ob 12ih zvečer. Ker je bila umaknitev teh dveh reklamacij 30. sept. 1911, torej tekom osemndnevne za odločitev o vloženih reklamacijah določene dobe preklicana, je morala vol. komisija ta preklic upoštevati.

(Utemeljevanje c. kr. upravnega sodišča.)

Ad 1.) Občina izvršuje pravico, dati si zastopstvo, po svojih občanih, ki imajo vol. pravico, in se poleg tega kot celota občanov ne more udeležiti volitve. Ker po stalni judikaturi upr. sodišča občina nima volilne pravice za svoje lastno zastopstvo, je vpis občine Rud. v volilni imenik nepostaven.

Ad 2.) Kar se tiče pritožbe proti izbrisu Fr. Goleša v I. vol. razredu, je ta nedopustna, ker so k pritožbi pred sodnim dvorom glede izbrisa v vol. imenik vpisanih oseb samo te same, ne pa tudi drugi volilci upravičeni.

Pod 3.) in 4.) imenovane osebe so glasom vol. imenika II. razreda c. kr. drž. uradniki, ozir. c. kr. profesorji in ljudskošolske učiteljice. Po § 15, c. obč. vol. reda za Kranjsko po besedilu za-

kona z dne 17. okt. 1910 imajo te osebe vol. pravico v II. vol. razredu, ako imajo, ne gledé na druge predpogoje, vsaj eno leto redno bivališče v občini.

V postavi ni nikake definicije pojma „redno bivališče“. Zato velja drž. postava z dne 1. avg. 1895, ki pravi: „Bivališče kake osebe je na onem kraju, v katerem se je naselila z namenom stalnega bivanja.“ Kak kraj kot bivališče določujoči razlogi so torej: Naselitev v kraju in namen stalnega bivanja.

Različen od tega pojma „bivališče“ je za domovinsko pravico merodajni stalni uradni sedež uradnika. Uradni ali službeni sedež pa je merodajen le za domovinsko pravico in ne stvarja fiktivnega bivališča. Volilna upravičenost je temveč po določbah obč. reda za Kranjsko vezana na redno bivališče v občinskem okolišu tekom postavno predpisane minimalne dobe.

Ker pod 3.) in 4.) navedene osebe dokazano ne stanujejo v volilni občini, po gornjih izvajanjih nimajo rednega bivališča v tej občini in jih torej ni bilo sprejeti v volilne imenike Rudolfovega.

Na nasprotnem pravnem mnenju sloneč odlok je bil zato kot postavno neutemeljen razveljaviti.

Pač pa je bil po pravici sprejet v vol. imenik dr. Jelenc, ker je obdržal svoje stanovanje in svojo službo kot odvetniški koncipijent v Rud., iz česar sledi, da ne glede na svojo začasno preselitev v Trst ni opustil svojega bivališča v Rud. V tej točki je bilo torej zavrniti pritožbo kot neutemeljeno.

6.) Volilni imeniki so bili razgrnjeni od 1.—22. sept. 1911 in so se v tej dobi lahko vlagali pismeni ugovori.

Dr. Slanc je svoji dne 22. sept. 1911 vloženi reklamaciji 26. sept. umaknil, a to umaknitev 30. sept. preklical. Reklamacijska komisija je ta preklic upoštevala, češ, da se je izvršil, še predno je o vloženih reklamacijah odločevala.

Proti temu je bila vložena pritožba, v kateri se je povdarjalo, da dr. Slancevi reklamaciji iz formalnih vzrokov ni bilo upoštevati in da je tozadevni sklep rekl. komisije neveljaven.

Proti zavrnitvi tega priziva povdarja pritožba, da sta obe reklamaciji, ki sta bili umaknjeni po preteku reklamacijske dobe, postali s tem brezpredmetni. Zato da ni tozadevni sklep rekl. komisije pravnoveljaven.

Upravno sodišče smatra pritožbo v tej točki za utemeljeno. Preklic umaknitev pomeni obnovitev reklamacije. Kajti od dr. Sl. 22. sept. 1911 vložene reklamacije so izgubile s tem, da so bile preklicane, vso pravno moč, kakor da sploh ne bi bile vložene. Preklicati umaknitev je isto kakor vložiti novo reklamacijo, ker ravno v času, ko je vložil preklic, imenovani po prejšnjih izvajanjih ni imel nobene reklamacije. Tedaj pa, ko je bila preklicana umaknitev, je bila že potekla reklamacijska doba, tako da je preklic, ki velja kot nova reklamacija, ni smel upoštevati, ker je bil prepozno vložen, posebno ker pridejo v poštev pravice, ki si jih je pridobila tretja oseba s pretekom rekl. dobe.

S temi načeli ne strinjajoč se izpodbijani odlok je bil torej kot protipostaven razveljaviti.

Vpliv nove železnice na narodno gospodarstvo v Beli Krajini.

(V resen prevdarek zavednim Belokranjcem!) E. S.

Po dolgih pogajanjih je končno Bela Krajina dobila to, po čemur je že dolgo hrepenela in kar je bil za njo prepotrben življenjski pogoj: železnico. Pred vsem se ima to zahvaliti vrlim ljudskim poslancem, ki so se z uprav neumorno odločnostjo borili za njo, ker so dobro poznali belokranjske gospodarske razmere, pri katerih bi bil nemogoč nadaljni razvoj lepe pokrajine.

Izmed vseh pojavov, ki povzdigujejo narodno gospodarstvo in povspešujejo razširjevanje kulture, so najvažnejši otvoritev novih prometnih sredstev. Ona določujejo smeri vsemu človeškemu dejanju, trgovini, obrti, gospodarstvu ter kmetijstvu in obsegajo vsa socialna razmerja. Mejniki v smeri proti popolnejšemu tipu so mnogobrojni. Prvotno navadna pota, ki so ovirala večji promet, nato ceste, sezidane od narodov, ki so imeli daleč segajoč pogled za povzdigo gospodarstva, kakor na pr. Rimljani, ki so prepregli celo svoje velikansko posest s trdnimi, dobrimi cestami; ali Napoleon, ki je vedel visoko ceniti vrednost dobrih cest za povzdigo blagostanja svojih dežel. A kako dolga pot, koliko ovir in koliko preobratov do železnice! Kako se je spremenilo vse v Avstriji, kakšen napredek povsodi, odkar so pod vlado našega presvetlega cesarja stekle železnice!

Toda ne samo na gospodarstvo v ožjem smislu besede upli-vajo popolnoma prometna sredstva, temveč tudi vse ljudsko življe v najrazličnejših smereh: socialne razmere, duševno in npravstveno življenje, politiko in mednarodne stike. Tako pravi veliki nemški nacionalni ekonom Friedr. List: „Eden največjih povzročiteljev nacionalnega bogastva in civilizacije v vseh njenih panogah so visoko razvita prometna sredstva.“

Z narodnim gospodarstvom in z individualnostjo je v naj-ožjem stiku notranje politično, socialno in npravstveno stanje, način mednarodne zveze, stanje pravnega naziranja. Vse to se s promet-nimi sredstvi dvigne na visoko stopinjo. To je samo ob sebi umevna resnica, ki se pa prepogosto prezre, ker specializovanje znan-stvenega in praktičnega delovanja onemogočuje pregled čez skupne življenjske potrebe in razmere ljudstva.

Kako se z novo železnico predrugači vse življenje in zboljša, o tem se da napisati debelo knjigo. Jaz pa hočem premotriti samo najvažnejše točke. Nova železnica zmanjša indirektno cene pro-izvodov, osigura varnost osebnega prometa, postavi delavske moči za produktivno delo hitro na razpolago in s tem se pridobi na času in tako na materialnih sredstvih. Železnica zmanjša voza-rino in poceni s tem pridelke same v prid prebivalstvu.

Ljudstvu odpre pogled v svet in na novo oživi dušno in npravstveno življenje. Seveda leži ravno v tej demokratizaciji tudi nevarnost, ki je pa v primeri z velikanskimi drugimi dobrotami majhna in se da odvrniti, če požrtvovalni rodoljubi pravočasno domačine organizirajo.

Oglejmo si nekoliko belokranjske gospodarske razmere. Go-spodarska doktrina moderne dobe je ostala tu skoraj brez sledu. Poljedelska orodja so skrajno primitivna in zastarela in v se-danjem času skoraj nerabna. Pokrajina je bila namreč od višjih činitelejev zelo zanemarjena. Manjkalo je denarnih sredstev. Še le ameriški dolar, težko prisluzen onstran morja, je odpomogel najprimitivnim potrebam. S temi sredstvi si je Bela Krajina popravila hiše in gospodarska poslopja po novodobnih zahtevah. Z ameriškim prisluzki si je odkupila oziroma ohranila do-movja svojih dedov. Ta sredstva so bila krasa, da se je mogel Belokranjec poprijeti novodobnega obdelovanja slovenskih goric in polja. Deželica je imela vseh pridelkov toliko, da se je moglo preživiti njeno prebivalstvo. Od nekdanjega pa je vinoreja — izvzemši slabe letine — marljivemu vinčarju nudila izvoz z lepimi denarji. Ker je podnebje ugodno, bo tudi poljedelstvo po zbolšanem orodju, živinoreja, sadjarstvo ... bolj plodonosno, če se priden kmet po-prime novih ukov in skušenj. Imel bo preživka zase, pa še kaj za izvoz. — Prej ali slej se bodo vzdignile tudi zemeljske plasti premoga in raznih rud. Ako si je Belokranjec v ptujih krajih znal služiti v rovi svoj kruh, našel ga bo tudi v svojem ozemlju. Vrnivši se Amerikanci imejte to pred očmi!

Lega te pokrajine je kakor ustvarjena za trgovino. Sedaj nahajamo tam šele male pričetke obrti in trgovine. A tem mladim, slabim kalem bo dala železnica moč, da bodo procvetele in se krepko razvile.

Iz ekonomskega vprašanja prehajam na narodnostno. Ali bo Bela Krajina, potem ko bo stekla železnica preko nje na Hrvatsko, ko bo z njo prišel k nam tuji kapital, še ostala tako čisto slo-venska kakor sedaj? Tu prideta v poštev dva važna činitelja, od katerih je slednji odvisen od prvega: gospodarstvo in narodnost. Oboje združeno v narodno gospodarstvo je predpogoj vsakega na-roda. Narod, v čegar ozemlju imajo tuji trgovino in industrijo, nima življenjske sile in je izgubljen. To je tisti važni faktor, za katerega se bojim, da nimajo Beli Kranjci in Dolenjci dovolj iz-obrazbe in socialne samostojnosti in sile. To se je žalibog že pokazalo drugod na Slovenskem (na pr. po raznih gorenjskih in-dustrijskih krajih), kjer je stekla železnica. Tujec je takoj po-rabil dobro priliko, odkupil domačinom navidežno, toda le navi-dežno za dober denar posestva, sezidal hotele, tovarne in indu-strijska podjetja, se v početku hlinil domačinom, potem pa ko je pridobil kapitala, to se pravi: izšel iz krvavih žuhov našega ljud-stva, je postal pravcati tiran. Vsaki dan lahko čitamo, kako za-ukazuje zagrizena Nemčad, ki ima kapital v rokah, našemu ljudstvu, ki tiči materijelno v njenih sponah, koga naj voli, za koga se naj zapiše pri ljudskem štetju itd. Gorje onemu, ki se brezpo-gojno ne podvrže njenemu povelju! Gotovo bo vsak trezno, ne-strankarsko misleči človek priznal, da je ubogi slovenski delavec, ki ima 7 ali 10 otrok, moralno prisiljen storiti to, kar velevali oni, v čegar neusmiljenih rokah je.

Sedaj je čas, zavedni Belokranjci!

Ko bo stopil pred vas tujec, s klobukom v roki, s prijaznim dobrikajočim se nasmehljajem in hotel kupiti s svojimi blestečimi

srebrniki vaš dom, vašo rodno grudo, ki je napojena z znojem in trudom vaših slovenskih pradedov, tedaj pokažite, vrli Belo-kranjci, svojo narodno zavednost, bacnite dobrikajočega se tujca čez prag in ne dajte se zapeljati od njegovih svetlih srebrnikov, temveč vstrajajte na svoji grudi, bodite podjetni, in videli boste, da bo vaše vstrajanje in trud obilo poplačan in Bela Krajina bo po novi železnici vstala nova in močna, prerrojena sama iz sebe, kajti ona ima tudi še može podjetnega duha, ki bodo svoj kapital porabili v prid Slovenstva in na teh stebrih bo ostala bela-modra-rudeča.

Zabavi in pouku.

Tihotapci.

Povest. — Spisal Ognjeslav.

(Dalje.)

Še nikoli ni Anton tako nerad šel s tovariši. Zaupal že davno ni več nikomur, ker deloma še nekaterih brez krink ni nikoli videl, še manj poznal. Težke misli so mu trpinčile dušo, in skoraj ni vedel, kdaj da so prišli tako visoko v hribovje, ko ga naenkrat predrami iz njegovih misli pritajeni klic: „Stoj!“

Noč je bila temna. Družba je ležala nepremično med ska-lami, in v obližju se začujejo poluglasni poveljujoči glasovi.

Anton je zastajala sapa. Kaj če jih stražniki zasačijo. Usmiljeni Bog, ta sramota. Ječa! A lase se mu zježijo, ko vidi tovariše, da imajo vsi puške pripravljene v obran. Peharček mu sikne z rezkim glasom na uho: „Puško pred se, tu se gre za glavo, nihče nas ne bode dobil.“ „Za božjo voljo, šepetne Anton, tega pa ne. Morivec pa ne bom!“ Pa se pusti ukleniti, v Gra-diški je dovolj prostora za take strahopetne babe.

Že se je pričelo nekoliko svetliti, v nedolčnih obrisih je bilo opaziti plezoče postave iz nasprotnega jarka, više gori zdrči kamen po skalovju, in se začuje zamolkla kletev.

„Lej vrage, že so blizu sedla! Fantje za njimi!“ vsklikne poveljujoči glas stražnika.

Nič več tiho plazeč hitijo stražniki proti sedlu.

„Oprezno nazaj!“ veli Peharček, „in kolikor mogoče hitro na pot. Vsak naj gleda, da kolikor mogoče hitro pribeži v slepo dolino, skrije orožje, potem pa na svoj dom! Preje bomo doma kot ta prokleta svojat.“

Daleč so že tihotapci drveli od osodepolnega kraja, ko se začuje gori od prelaza strel za strelom.

„Bravo! Pravočasno nas je rešil! Da, to je mož!“ vikne Peharček.

„Kdo nas je rešil?“ sopihne Anton, bežeč poleg Peharčka.

„Že kdo! Hvala Bogu, da niso vsi taki strahopetni tepci kot si ti. Sedaj pa beži kar naravnost nazdol, kmalu bomo na varnem, oni ne bodo nocoj tako hitro za nami!“

V.

„Ste že čuli, ste že čuli soseda?“ prisopiha drugo jutro „kriva Jera“ na vse zgodaj k Antonovim, ko je ravno Katarina previjala svoje dete.

„Kaj pa se je zgodilo takšnega?“

„Nocoj so v hribih ustrelili najmlajšega obmejnega straž-nika, oh — prav v srce je zadet. Ubogi mladenič, komaj 18 let star, pa tako zal.“

„Kdo ga je ustrelil? vprašuje prestrašeno Katarina.

„Tihotapci, ti hudobneži, ta brezbožna tatinska svojat! Pravijo, da jih je cela družba skupaj, in da so iz naše vasi mo-žakarji tudi med njimi. O ti nesreča, nesrečna!“

„Pa oprostite, moram hitro naprej, da še drugi izvedô.“

(Dalje sledi.)

Dopisi.

Iz Šmihel-stopiške občine. Dne 28. jan. 1912 so Janez Strajnar, Cikava št. 6, Miha Šušteršič, Ragovo 9, Janez Zorc, Gotnavas 9, Janez Florjancič, Slatnik 16, Jožef Ahčin, Zabjavas 31, Jan. Ude, Drska 17, Matija Gorše, Krka 9, Josip Kramaršič, Dol. Težka voda, Franc Brezovar, Spod. Težkavoda, Fr. Meglič, Brod — uložili ugovor proti izvršenim volitvam občine Šmihel-Stopiče. Pod-pisalo je bilo še par drugih mož, a pozneje so preklicali svoj podpis.

Ugovarjali so 1.) proti volilnemu imeniku, da ni bil pravilno sestavljen itd., 2.) proti kršenju velilne pravice, kakor bi bili volili mrtvi in še mladoletni, 3.) proti nepravilnemu izvrševanju volilne pravice v slučaju bolezni, 4.) proti nepostavnemu postopanju s po-oblastili, 5.) proti postopanju volitev za podobčine, 6.) proti po-stopanju pri dostavljanju glasovnic, 7.) proti postopanju na volišču,

8.) proti kršenju volivne tajnosti, 9.) proti vplivanju na volivce, 10.) proti postopanju z volivnimi izkaznicami. — Opisani so vsi slučaji tako splošno, z „baje“, „govori se“, „pripoveduje se“, „mi ne trdimo ne eno ne drugo, le predlagamo, da se te govorice pojasnijo“ ... da je vsak tudi nejurist, prebravši tak rekurz, lahko sodil, da je taka pritožba zgoli nagajivost in zavlačevanje občinske uprave. Naperjen je utok zoper osebo dosedanjega župana Zurca, ker se imenuje S. L. S. le Zurčeva stranka itd. Ost je obrnena tudi proti duhovščini, pastirujoči v tej obširni občini. Že iz teh okoliščin se mora sklepati, da so bili podpisani pritožitelji le orodje v rokah prekanjenih liberalcev, ki so pri zadnji volitvi hoteli v kalnem ribariti. A tudi ta poskus se jim je popolnoma ponesrečil. Deželna vlada je namreč vse ugovore proti obč. volitvi dne 23. aprila, št. 8948, kratkoma zavrnila kot neutemeljene. Ako je kak jurist sestavljal pritožbo, bi bil moral itak vedeti, da se proti pravomočnim volivnim imenikom več ne more ugovarjati, ker to spada v pripravljeno postopanje. Zato vladna razsodba, da prvi ugovor ni stvaren in konkretiziran, je v sedanji stopnji volilnega dejanja zapaden (ali prekludiran) ter radi tega nedopusten. Na imena mrtvih sploh ni bilo oddanih nobenih glasovnic. Da si je županstvo oskrbelo pri davčnem uradu izkaz davkoplačevalcev, je samoumevno, saj se le tako more sestaviti natančnejši imenik ... Trditev, da sta župnik Peterlin in živinozdravnik Šepić volila potom pooblaščenca, je napačna, ker v glasovalnem zaznamku za ta dva volilca ni bilo oddanih nobenih glasovnic. Pooblaščenca sta bila od komisije izrecno zavrnila. Dejanskega slučaja, da je kateri pooblaščenec večkrat volil, pritožitelji ne navedejo ... Na sama domnevanja in popolnoma splošno držane, z navedenjem konkretnih slučajev nedokazane trditve se ne more ozirati. — Trditev, da se je z dostavljenjem glasovnic prepozno začelo ter je vsled tega več volilcev prišlo ob volivno pravico, se je tudi skazala kot neutemeljena, ker na one, ki niso bili v imeniku, se ni moglo ozirati, nekateri izmed pritožiteljev (n. pr. Matija Gorše) pa so itak osebno volili ... Trditev, da je županstvo že izpolnjene glasovnice delilo, se ne vjema z dejanskim dogodkom. — Ugovori, da je stopiški župnik silil volivce, da glasujejo za tiste kandidate, ki jih je on napisal; da je občinski sluga ob dostavljanju glasovnic tistim, ki so obljubili, da bodo Zurca volili, glasovnice kar odzvel; da je volivec Kulovec volivcu Jarmu že izpolnjeno glasovnico izročil ... so se izkazali neutemeljeni. Sicer pa ponujanje izpolnjenih glasovnic ne tvori tako dejanje, ki bi oviralo prostost odločbe ali isto popolnoma izključilo. — Pritožitelji so trdili, da je volivec Štrumbelj od župana dobil 12 glasovnic ter jih oddal. Iz glasovalnega zaznamka pa se razvidi, da je št. za-se le enkrat volil in sicer oddal po jedno glasovnico za I. in III. razr. in za podobčino Kandijo. Kot pooblaščenec Marjete Teropšič pa je oddal glasovnice za II. in III. razr. in za podobčino Kandija. — L. Kopač bi bil kot pooblaščenec baje večkrat volil; a po glasovalnem zaznamku je volil samo enkrat. Da bi bil predsednik volivne komisije volivno tajnost prelomil s tem, da je glasovnice pogledal, pritožitelji ne navedejo nobenega konkretnega slučaja, ampak se opirajo le na govorice; še nasprotno je res, da je opozarjal volivce, naj odprte glasovnice zložijo ... Če so se v par dni trajajoči volitvi vmes izvedeli delni volivni uspehi, to ne vniči celotnih volitev, ki so bile sklenjene 23. januarja in okrog 5. ure popoldne potem njih skupen izid objavljen. — Da bi se legitimacije morale vračati volivcem, ni nikjer ukazano, sicer je pa tudi nobeden ni zahteval. — Pritožitelji sami priznajo, da so to in ono slišali od tretjih oseb ali le po govoricah ... za resničnost pa sami ne morejo jamčiti.

Že iz teh posnetkov razvidijo lahko čitatelji, kako lahko-mišljeno so postopali pritožitelji, ko so se usedli na limanice znanega verskega odpadnika ...

Prečna. Pri naši novi farni cerkvi je kamnoseško delo izvršil mestni kamnoseški mojster Fel. Toman iz Ljubljane v občno zadovoljnost. Priča temu prelepa fasada s krasnim portalom! Letos je pa dovršil in postavil nastavke 3 oltarjem, katerih spodnje dele z menzami je že izgotovil l. 1910. Tudi ta dela delajo čast marljivemu mojstru-umetniku. Vsi trije oltarji so iz dragocenega kamena, največ iz raznovrstnega mnogobarvnega marmorja; tabernakelj in kipi so iz zares krasnega karara-marmorja. Kaj ljubka sta stranska oltarja, dasiravno še ne v polnem obsegu dovršena; na evang. strani je oltar M. B. s prelepim kipom brezmadežne Device, na listni strani pa sv. Jožefa z umetniško dovršenim kipom; oba mala oltarja sta z velikim v isti smeri. Impozanten je veliki oltar, primeren prostorni cerkvi, v istem got. slogu; menza prostorna, a vendar ne otežuje izpostavljanja ciborija in monstrance. Krasen je tabernakelj! Posebnost njegova je, da ima tudi zadaj močna vratica, skoz katere se lesena omarica noter deva in zopet

poljubno ven vzame za slučaj potrebe, popravila, snage, osušenja, prezračenja. Na obeh straneh tabernaklja pa sta po dve štatui in sicer na evang. strani tik je sv. Ciril, in zraven spet sv. Peter ap.; na listni strani blizu sv. Metod in zraven sv. ap. Pavel, tedaj oba prvaka apostolov in zopet dva najimenitnejša apostola Slovanov. Nad nišami se nastavek oltarjev skončuje v zale gotične okraske, ki jih je težko opisati, treba jih je videti! Za tabernakljem višej se dviguje zares umetno sklesana šatruva sv. Antona Pad. v prekrasem tronu. Kakor z vladarskega sedeža kraljuje sv. Anton kot patron in varuh prečenske fare. Veličasten prizor! Cenjeni čitatelji in čitateljice! ter častilci sv. Antona! pridite in pogledajte! Na dan sv. Antona Pad. dne 13. junija bomo imeli slovesen praznik z vsob. službo in tedaj bomo lepe kipe blagoslovili. Upamo, da bodo mil. g. proš. dr. Elbert slovesni blagoslov izvršili ob obilni asistenciji preč. gg. duhovnikov in ob obilni vdeležbi pobožnega ljudstva od blizu in daleč. V nedežo potem bomo obhajali farno žegnanje v počeščenje sv. Antona Pad. Staro cerkev bomo kmalo začeli podirati. Na binkoštni ponedeljek popoldne po dokončani b. službi bomo prodajali notranjščino: kamenite plošče, stopnice, bangerje, vrata, stole itd. Pridite kupci! Lahko si izberete kak spomenik s stare cerkve! Slednjič se prav topla priporočimo vsem častilcem sv. Antona za blagohotne darove za cerkev in oltarje! Prosimo lepo! Kedaj bo shod mladeniških Marijinih družb cele dekanije v Prečni, povemo prihodnjič! Na svidenje! — Šmidovnik Anton, župnik.

Občni zbor Kmečke zveze za novomeški sodni okraj se je vršil dne 13. maja v dvorani g. Windischerja v Kandiji. Kakor posnamemo iz načelstvenega poročila, je zveza v tekočem letu prav živahno delovala. Razun v treh zimskih mesecih je imela zveza mesečne seje, pri katerih se je za kmeta mnogo koristnega predlagalo in v zvezi z živinorejsko zadruho in s kmetijsko podružnico mnogo koristnega doseglo. Zveza se je n. pr. obrnila na dež. vlado glede cenejšega cepljenja prašičev proti rudečici in na občnem zboru se je sklenila sledeča resolucija: Dež. vlada naj po vsej deželi uredi cepljenje prašičev na enak način. Dalje smo izvedeli iz načelstvenega poročila, da se je Zveza zavzela za napravo vodnjakov po raznih krajih v novomeškem okraju. Nastopila je zveza proti težkočam pri podeljevanju orožnih listov; posvetovala se o skupnem pašniku za mlado živino in se zavzela za živinozdravniški tečaj, ki se bo letošnje jesen otvoril na Grmu. Ravno sedaj pa je započeta akcija, da bi se izpremenila nekatera določila zakona o kužnih boleznih in je razposlala na vsa županstva in nekatere zasebnike informacijske pole. Občni zbor je sprejel poročilo načelstva z odobravanjem na znanje in je nazadnje še sklenil sledečo resolucijo: Deželni odbor naj da plemensko živino, ki prihaja iz tujih krajev, vselej natanko preiskati, da se ne bodo k nam zanašale bolezni, zlasti naj da krave cepiti proti jetiki. Pri volitvi v načelstvo je bil večinoma izvoljen stari odbor, kateremu se je pridejal še nekaj pomožen odbor, ki se bo povabil k sejam skupno z glavnim odborom četrtletno, med tem ko ima glavni odbor mesečne seje. Konečno je še g. poslanec Jarc v krasnem in jedrnatem govoru očrtal delovanje S. L. S. v drž. in deželnem zboru, nakar mu je odbor izrazil iskreno zahvalo za njegov trud in neomajno zaupanje. Kakor se vidi iz poročila občnega zbora, je Zveza v polni meri vršila svojo nalogo, od posestnikov pa bi želeli nekoliko več zanimanja.

Iz Adlešič. 20. maja. V zadnjem dopisu sem omenil, koliko škode je naredil mráz 13. in 14. aprila posebno tudi še na trtah. Danes pa moram sporočiti, da škoda vendarle ni tolika, kakor smo mislili v prvem trenutku, ko so bili nekateri mnenja, da mnogo trt sploh ne bo odganjalo. A ker smo imeli v tem mesecu, posebno od 4.—16., prav lepo in toplo vreme, včasih kar vročino, je začela trta lepo odganjati, in če ne pride kaka druga nesreča, bo vendarle nekaj roda, morda polovica lanskega pridelka, ali po nekodi, kjer so kasno rezali, še več, ker nekatere trte prav lepo kažejo. Precej škode pa so naredile na trtah zopet letos neke prav male in črne gosonice, ki so uničile nekatere trte kar popolnoma, ko so se na njih komaj pokazala očesca. O letošnjem krompirju tožijo marsikateri, da ga ni iz zemlje in da ga mnogo ne bo odganjalo. Nekaterim je seme zgnilo v zemlji, a drugi pa ima po sebi, kakor pravijo „mlade“, t. j. izrastke, vsled katerih ne odganja. Po zadnjem dežju 17. t. m. je nastalo hladnejše vreme posebno po jutrih, in je bilo po dragah po nekodi celo mraza. 18. je neki na Bojancih pozebla celó stelja t. j. praprot.

Vsakovrstne vizitnice
priporoča tiskarna J. Krajec nasl. v Rudolfovem.

Domače in tuje novice.

Osebnost. Zatiški opat p. Gerard je resigniral in prestopil v red oo. trapistov.

Obsodba. Pred tedni so poročali liberalni listi, da so se gg. uradniki na tukajšnjem c. kr. okrajnem glavarstvu spogledovali — kakor da bi namreč zadeva ne spadala pred njih forum, — ker je kanonik Žlogar zasebno pismo župana Rosmanna odstopil istemu v uradno poslovanje, oziroma ga tožil radi žaljenja časti. (Gl. „epilog“ Novice št. 6.) — Dne 22. maja je bila obravnava pri c. kr. okr. glavarstvu; župan Rosmann je bil obsojen na 50 K event. 5 dni zapora. Kdo se je blamiral, vi liberalni pisarji?

Izid občinskih volitev v Kandiji. Izvoljen je župan g. J. Zirc. Občinski svetovalci: Staniša, Vinjavas; Kastelic Janez, Št. Jošt; Janez Gačnik, Boričev; Josip Dular, Valtavas; Josip Dular, Jurkavas; Janez Znanc, Šmihel; Jos. Berkopec, Gor. Težkavoda; Jurij Košir, Brod; Janez Kušljan, Kandija; Hermann Goriany, Ruperčvrh. — S tem je obč. odbor te velike občine dal sijajno zaupnico dosedanjemu g. županu, ki že 15 let vodi občinske posle. S tem so poražene tudi vse klevete, ki so se posebno ob zadnjih volitvah raznašale o njegovi osebi. To si naj k srcu vzamejo oni liberalni pisarji, ki so zaslužnega moža skoro vsak dan blatili po liberalnih časnikih. Bog živi g. župana, slava občinskemu odboru! Cel popoldan so topiči oznanovali to izvolitev obširni občini.

Zgradba dolenske železnice. Da je pri takih velikih podjetjih, kakor je zgradba dolenske železnice, vedno tudi mnogo nerednosti, zlasti od strani delavcev, to je že itak znano. Vendar naj se zabrani vsaj to, kar se lahko. Prizadete oblasti naj nastopijo proti temu, da bi se na očitnih krajih kopali delavci brez vsake obleke, zraven počenjali še razne neslanosti in s tem zastrupljali mladino. Menda tudi ob progji po polju, kjer delajo po polju ljudje, tudi otroci, ni za delavce nobenega javnega lokala.

Če še omenim, da so na praznik Vnebohoda Gospodovega delali skoraj na celi progji, sem izpolnil svojo poročevalsko dolžnost. Nekateri ljudje res ne poznajo drugega Boga kot — denar in trebuh.

Požar. Na Vršnih selih je v nedeljo dne 19. t. m. zvečer ob polu 7. uri nastal požar. Zažgali so delavci železniške proge Novomesto-Metlika. Pri Jaksetu so pili ter se je eden končno začel prepirati, ker baje ni mogel dobiti prenočišča. Postavili so ga pod kap. Sedaj pa jim je zagrozil, da bo še nočjo gorelo. In res, kmalu nato so ljudje zavpili: „Gori!“ V tem pa je tekel neki delavec od vasi navzdol po polju. Za njim je ubral orožniški stražmojster s Cerovca in domači fant Lovrenc. Na polju sta ga ujela in uklenila ter so ga takoj nato odpeljali v Novo mesto. Zaprli pa so še enega drugega, ki je zagrozil, da bo on pa na drugem koncu vasi zažgal. Požar je napravil veliko škode. Pogorela je Vincencu Klobučar kovačnica, vozovi in razno orodje, Ivanu Klobučar pa hiša, hlev, pód, svinjak, 4 prašiči in vozovi. Antonu Petrina je pa zgorela hiša, klet, kozolec, pód in 2 svinjaka. K požaru je prišel s svojo domačo brizgalnico g. graščak Goriany z Ruprčvrha, ki je delal sam, in oskrbnik g. Jakše z vso silo tam, kjer je bila nevarnost največja. Z vso vsmo je gasil do 3. ure zjutraj tudi g. nadučitelj Hočevar v Birčni vasi. Prišla je tudi požarna bramba s Toplic, ki je ostala do polu 6. ure zjutraj na licu mesta. Gašenje je bilo težavno, ker ni nobene vode blizu. Izpraznili so skoraj vse vodnjake. Škodo cenijo približno na 14.000 K, zavarovalnina pa znaša samo 3900 K. Posestniki, zavarujte se za večje svote, vsaj za čas belokranjske železnice. Ne odlašajte tega! Skoraj gotovo se bo še primeril tu ali tam požar — ni zadnji ta.

Konvertit. V Zsibriku na Ogrskem l. 1872 rojeni zidar Janez Hoffmann, sedaj posestnik v Leskovcu, evangelskega veroizpovedanja, je v praznik Vnebohoda prestopil v katoliško cerkev.

Srečen dan se prerokuje tistemu, ki kupi turško srečko v korist „Slovenski Straži“ na mesečne obroke po 4 krone 75 vin. in ž njo zadene pri žrebanju dne 1. junija t. l. 200.000 zlatih frankov. Vsakdo naj hiti, da ne zamudi ugodne prilike. — Opozarjamo na današnji oglas „Srečke v korist Slovenski Straži“.

Razglas. Pri ustanovi baron Karol Flödnigg-ovi za slepe in pri ilirski ustanovi za slepe je z začetkom šolskega leta 1912/13 podeliti dve do tri mesti. Ustanove se uživajo v odgojilnici za slepe v Lincu; v kateri se šolski pouk prične dne 16. septembra t. l. Pravico do teh ustanov imajo na Kranjskem rojeni, ubogi, zapuščeni, slepi otroci obojega spola, posebno sirote, ki so zdravi in izobrazni, ter so najmanj 7, toda ne več kot 14 let stari. Prošnje za podelitev ustanovnega mesta je potom dotičnega okrajnega glavarstva, oziroma po mestnem magistratu ljubljanskem do 10. junija t. l. le-sem podati; prošnjam je priložiti krstni in domovinski list, spričevalo o stavljenih kozah, ubožni list in uradno zdravni-

kovo ali od-uradnega zdravnika potrjeno spričevalo o zdravju in izobraznosti dotičnega slepega prosilca.

Gospodarske drobtine.

— **Vinogradniki!** Poskušnje, ki jih je lansko leto delal sloveči učenjak prof. dr. Müller-Thurgau, ravnatelj kmetijskega poskušališča v Wädenswilu v Švici, so nedvomno dokazale, da napada bolezen, ki jo imenujemo peronospora (strupeno roso ali palež), trtne liste od spodnje strani. Iz tega sledi, da moramo pri škropljenju trt z galico gledati zlasti na to, da poskropimo spodnje strani listov. To je potrebno posebno takrat, kadar imamo mokro ali megleno poletje. V takem vremenu ni samo zgornja, ampak tudi spodnja stran trtnih listov mokra in vsak tres (seme peronospora), ki ga zanese veter na spodnjo stran lista, izkali, se zaraste v list in ga okuži, če ni spodnja stran lista z galico poskropljena. Sedaj si tudi lahko razlagamo, zakaj je leta 1910 škropljenje trt z galico tako malo izdalo, kakor tudi, zakaj napada peronospora trto posebno v mokrih, meglenih poletjih in zakaj je ob suhem vremenu, ko je spodnja stran listov redkokdaj mokra, peronospora tako prizanesljiva. Prisvojimo si tedaj to novo izkušnjo in jo obrnimo sebi v korist pri borbi proti ljutemu sovražniku vinske trte zlasti letos, ko nam je spomladna pozeba itak že uničila velik del željno pričakovanega pridelka. Vinogradniki, vpoštevajte toraj zlasti spredaj našete zapovedi za škropljenje trt.

— **Zakaj letos beli krompir ali oneidovec ne izhaja.** Na vsak način je čudno videti, da letos beli krompir ali „oneidovec“, katerega po Dolenskem ravno največ sadimo, po nekaterih krajih kaj slabo izhaja. Namesto da bi bil kakor ribničar, ali rožnik, že zunaj ter po malo ped visok, ga ni marsikje skoraj nič iz zemlje, tako da so njive toliko da ne prazne. Marsikje pa ni med oneidovcem in drugimi sortami kar nič razločka. Kjer ni oneidovec izhajal, nahaja se pod zemljo na posajenih gomoljih polno kakor lešniki ali šiške debelih krompirčkov, gomolji sami so pa, kakor pravimo, glažavi. Marsikdo je mislil, da mora biti tej čudni ter ob enem žalostni prikazni kaka bolezen, kaka glivica kriva. Takega mnjenja bil je tudi pisatelj teh vrstic. Zato je poslal tri gomolje na Dunaj c. kr. kmetiško-bakteriološki in rastlino-varstveni postaji v preiskavo. — Odgovor, katerega je dobil, se glasi takole: Bolestna prikazen na uposlanih nam krompirjevih gomoljih se ne da z gotovostjo pojasniti. — V poslednjem času opazilo se je pogostokrat, da gomolji takozvane povito listnatega krompirja to prikazen razodeva. Kaka glivica se v doposlanih nam gomoljih ne da določiti, vendar so pa gotovo vsled boleznih maternih rastlin (povitolistosti) tako oslabiljene, da se ne morejo iz njih nove rastline razviti. Zato proizvajajo pa neposredne, slabotne, neporabne krompirčke. Skoraj gotovo je tak krompir potomec bolnega povitolistnega krompirja. Preiskal: Dr. Otto Brož. C. kr. predstojnik: Korneth. — Da ni bolezen povitolistost tej prikazni vzrok, je pač gotovo, kajti te bolezn pri nas na krompirju ne poznamo, pač pa na paradiznikih. Tudi se ta trditev s to pretvezo ne ujema, ker je vendar nekaj gospodarjev, katerim oneidovec tako dobro uspeva, kakor druge vrste. Pač pa je z gotovostjo sklepati, da je tej kaj neljubi prikazni to vzrok, ker je bila prošla zima jako mila in je oneidovec v pregorkih kletih veliko prebužno kalil, tako da je nastala potreba, ga pred posaditvijo še celo dvakrat obrati. Resnica je namreč, da se gospodarji, kateri so svoj krompir oneidovec v prilično mrzlih kletih prezimili, o tej prikazni nič ne pritožujejo. Popolnoma neopravičena je torej bojazen nekaterih gospodarjev, da bo treba oneidovec opustiti ter ga s kako drugo sorto nadomestiti.

— **Seme solnčnic ljudskim šolam brezplačno.** Dognana stvar je, da ga ni za zatiranje gosenic na sadnem drevju in na drugih kulturnih rastlinah boljšega sredstva, nego je krmljenje ptičkov osobito seničic v zimskem času. V Novem mestu n. pr. bilo je šele pred par leti po vrtovih čuda gosenic. Odkar se pa pozimi ptičke, predvsem seničice redno krmi, ni več gosenčje nadloge. In kar se je v Novem mestu doseglo, doseči se dá tudi brezdvomno povsod drugod. Da bi se to tem ložej v novomeškem okraju doseglo, sklenil sem podpisani, nekoliko od krmljenja v prošli zimi preostalega semena pravih, velikozrnatih ogrskih solnčnic ali solnčnih rož, katero je za zimsko krmljenje seničic odločno najboljšo krmilo; gospodom voditeljem ljudskih šol novomeškega glavarstva — brezplačno razdeliti. Druzega ni treba kakor se po dopisnici pri meni zgledati, in doposlal bodem brezplačno kakor vzorec brez vrednosti nekoliko semena solnčnic. Da bodo pa solnčnice še o pravem času v zemljo prišle, oziral se bodem le na tiste zgleditve, katere mi

dospejo do 1. junija, ne pa na poznejše. Sejati in obdelovati kaže pa solnčnice, da se jih kaj prida pridela, tako-le: Svet mora biti dobro gnojen ter precej globoko prekopan. Še najboljši uspeh doseže se, ako se tako-le postopa: Na vsacih 50 do 60 centimetrov napravi se z matiko v sicer čez in čez prekopani svet tako jamico, kakoršne se napravlja za setev koruze ali krompirja. V take jamice dá se nekoliko gnoja, bodisi hlevskega ali stranišnega, katerega se zasuje, in na vsako tako mesto se poseje 3 do 4 zrna solnčnic. Ko solnčnice izkalijo, izredči se jih tako, da ostanete le po 2 na enem mestu, kateri se nekoliko obsuje ali ogrne. Ko rastline že cvetne šipe naredé, kaže to, ako so prav velike in vsled tega težke, k takim kolim privezati, kakoršne se k fižolu nakolniku zatika. Zrelo seme treba dobro v senci posušiti.

R. Dolenc.

— Živinozdravstveni tečaji. Ker se po deželi razširjajo napačna mnenja o namenih živinozdravstvenih tečajev, ki jih namerava prirejati deželni odbor kranjski v različnih krajih kranjske dežele, nam je deželni odbor poslal nastopna pojasnila: Nameravani živinozdravstveni tečaji imajo le namen kmečke posestnike in njihove sinove podučevati v umni živinoreji, anatomiji in biologiji ter higijeni živine kakor tudi izobraževati za prvo pomoč pri poškodbah in pri porodu goveje živine. Tečaji nimajo namena vstvariti poseben stan „živinozdravniških pomagacev“, ki bi iskali zaslužka od izvrševanja živinozdravniške prakse. Absolutentje tečajev bodo smeli pridobljeno znanje vporabljati le v svojem gospodarstvu in k večjem sosedom svetovati in pomagati pri poškodbah in porodu goveje živine.

Raznoterosti.

* Napoleon I. — „Narodna biblioteka“, ki je začela izhajati v tiskarni J. Krajec v Novem mestu leta 1883 in ki je dosegla leta 1899 svoj 60. zvezek, a je med tem prenehala do danes, toraj celih 13 let, se je zopet oživila. Tiskarna J. Krajec nasl. je izdala ravno 61., 62. in 63. zvezek skupno v enem snopiču z vsebino Življenjepis Napoleon I., iz ruščine prevel prof. Iv. Steklasa. Cena zvezku je ostala, četudi so tekom tega časa tiskarske cene zelo poskočile, namreč zvezek 30 vin., tedaj celi snopič 90 vin.; vezan v originalne platnice pa 1 K 30 vin.; po pošti 20 vin. več. Dobiva se pri založništvu J. Krajec nasl. v Novem mestu in v vseh knjigarnah.

Letos je namreč ravno 100 let, kar je bila na razvalinah pogorele Moskve zlomljena moč tega velikana. Še pred 50 leti se je našlo na Kranjskem mnogo starejših mož, ki so znali marsikaj pripovedati o Napoleonu Bonapartu in njegovi vladi na Slovenskem, ker so sami preživeli to dobo. Današnji rod ve o Napoleonu I. le to, kar se uči o njem v zgodovini in kar čita o njem po knjigah. Dozdaj Slovenci še nismo imeli obsežnejšega življenjepisa o Napoleonu Bonapartu, pod katerega vladjo je spadala nekaj časa tudi naša kranjska dežela.

Ta knjiga je sestavljena po najboljših francoskih in nemških virih ter nam opisuje Napoleona I. v kratkih ali jedrnatih potezah. Pové nam vse najvažnejše dogodke iz njegovega življenja v kratkih črtah. Jasno je opisan Napoleonov značaj kot upravitelja, državnika in vojskovoda — in slednjič kot človeka v človeški družbi. Tukaj izvemo, zakaj je Napoleon I. navzlic svoji bistrumnosti tako nesrečno dokončal svoje življenje v prognanstvu. Pokončalo ga je probujeno narodno domoljubje na Ruskem, Nemškem in Španskem. Narodnostna ideja, probujena na Francoskem, je hitro pomladila narode Evrope, pred vsem Ruse in Nemce ter Španjolce, ki so hoteli biti svobodni in ne podložni samosilniku Napoleonu, ki je tlačil in preganjal narode ravno radi domoljubja. Ta velika sila, katere Napoleon I. ni spoštoval, ga je pokončala najhuje na Ruskem ravno pred 100 leti. Krivo je tedaj, da je Napoleon razširjal narodnostno idejo ali domoljubje. Le to se je le vzdigovalo proti njemu tem huje, čim bolj ga je tlačil. Le pri Poljaki je širil to idejo, ker je potreboval Poljake proti Rusiji, sicer pa jih je preziral. Sicer pa stori vsakdo najbolje, če vzame omenjeno knjigo o Napoleonu I. sam v roke, kjer ne bode našel samo poduka nego tudi zabave. — To knjižico, ki jo krasi podoba Napoleona I., prav toplo priporočamo vsem knjižnicam in čitalnicam, dijakom in šolarjem ter vsakteremu, ki zna sploh brati.

* Znana pesnica in pisateljica Pavel Marija Lacroma, Marija pl. Eger Schmitzhausen izrazila se je v nekem pismu lekarnarju Feller-ju naslednje: „Ne morem si kaj, da Vam ne bi naznanila, kako neznano dobro je učinkoval pri meni po baronici Freytagh prejeti Fluid z znamko „Elsa Fluid“ proti nevrlogiji v obrazu. Sprejmite iz velike množice

Vam hvale dolžnega človeštva najpristrčneje zahvalo itd.“ — Tisočih enakih zahval vseh krogov so dokaz blagodejnega učinka tega domačega zdravila, od kojega 12 majhnih, 6 dvojnih ali 2 specialnih steklenic se dobi za 5 kron poštnine prosto pri lekarnarju Feller-ju v Stubici, Elsaplatz št. 287 (Hrvatsko).

Listnica uredništva:

Radi pomanjkanja prostora smo morali več dopisov odložiti.

Loterijske številke.

GRADEC, 11. maja	63	78	17	89	36
TRST, 18. maja	46	42	85	80	25

Dražbeni oklic.

E 220/12 E 238/12
8 4

Pri spodaj oznamljeni sodnji v izbi št. 8 bo dražba zemljišč:

I. Dne 14. junija 1912 ob polu 10. uri dopoldne vložkov št. a) 19 in 618 k. o. Mirnapeč, in b) 639 iste k. o. (Jablanska hosta), obstoječih iz hiše, šupe, svinjaka in kozolca, travnika, velike njive in 5 gozdnih parcel.

Prodajalo se bo v skupinah a) in b).

II. Dne 18. junija 1912 dopoldne ob 10. uri pa vlož. št. 540 k. o. Vel. Podljuben, obstoječega iz pašnika in njive.

Gorenjim nepremičninam določena je sledeča vrednost: ad I. a) 3167 K 5 h; b) 400 K 60 h; ad II. 545 K. Najmanjši ponudek, pod katerim se ne prodaja, pa znaša: ad I. a) 2111 K 34 h, b) 266 K 67 h; ad II. 363 K 34 h.

Dražbene pogoje in listine, tičeče se nepremičnin, smejo tisti, ki žele kupiti, pregledati pri tem sodišču v izbi št. 5 med opravljenimi urami.

C. kr. okrajno sodišče Rudolfovo, oddelek II.,
dne 4. maja 1912.

122

MOJA STARA

38-24-8

skušnja je in ostane, da je za odstranitev pég, kakor tudi v dosegu in ohranitev nežne in mehke kože ter bele polti najboljšo sredstvo svetovno-znano milo „Steckenpferd-Lilienmilchseife“ znamke Steckenpferd tvrdke Bergmann & Co., Tetschen a/E. Komad po 80 h se dobi v vseh lekarnah, drožerijah, prodajalnah parfumov in vseh v to stroko spadajočih trgovinah. — Istotako se priporoča Bergmannova lilijina krema „Manera“ kot izborna sredstvo za ohranitev nežnih, belih, ženskih rok; lonček po 70 h se dobi v vseh trgovinah.

Otrokom najboljše!

To je in ostane:

Kathreinerjeva

Kneippova

sladna kava.

*Kathreinerjeva krepi male
in povzročuje, da mleko
prijaj, kjer bi se samo upiralo.*

*Kathreinerjeva
prinese srečo v hišo*

Dr. Buh zopet ordinira.

Novomesto-Kandija 26. maja.

118

V graščini Srebrniče pri Rudolfovem je naprodaj
prav dobro belo in črno vino. 121-0-1

: Kam gremo :

vsi skupaj ob nedeljah in praznikih?

V kavarno „Central“ na sladoled in ledeno kavo

kjer se dobi tudi vsakovrstna druga okrepčila,
kakor: razni likerji, mrzla jedila, vino, pivo itd.

V razvedrilo ima kavarna nebroj časopisov,
šah, domino, lepo opremljene biljarde itd.

Točna postrežba. Cene primerne.

Za mnogobrojen obisk se priporoča — spoštovanjem

Fr. Splichal.

120

Restavracija pri „Kroni“ na Baniji, Karlovec.

Priporoča svoje izvrstno vedno sveže pivo, ter
izvrstna domača vina. Dobro znana in izvrstno
urejena kuhinja ima vedno na razpolago najtečnejša
topla in mrzla jedila.

Udobno urejene sobe za spavanje po naj-
ugodnejših cenah. Restavracija oddaljena je pet
minut hoda od kolodvora ter vsled tega najbližje
sestajališče tujcev in potnikov, posebno za izsel-
nike v Ameriko.

Po letu udoben hladen vrt z lepo urejenim
kegljiščem. Prostrane shrambe za vozove in hlevi
za konje, kar je posebno prikladno za one, ki
potujejo z vozom.

123-3-1

Ivan Salzer, restavrater.

Tu Vam nudimo izvrstni Fellerjev rast-
linski fluid takoimenovani „Elza fluid“, o ka-
terem smo prepričani, da ublažuje bolečine,
krepi in zdravi kite, žile in ude ter preganja
vnetje. Isto učinkuje pomirujoče proti revmi,
nervoznosti, bolenju, glavobolu in zobobolu,
proti bolečinam v vratu, v križu in je iz-
vrstno sredstvo proti migreni; okrepčuje
oči — sploh zavaruje proti posledicam pre-
hlajenja, kakor kašlju, hripavosti, nahodu
itd. — Pristno le z imenom „Feller“ na
steklenici. 12 malih, ali 6 velikih, ali 2 spe-
cialnih steklenic franko K 5.—, 24 malih,
ali 12 velikih, ali 4 specialnih K 8-60, in
48 malih ali 24 velikih ali 8 specialnih
K 16.— poštne prosto.

Konečje naznanjamo, da se poslužuje
tisoče ljudi z uspehom Fellerjevih od-
vajajočih rabarbara — in „Elza pil“ proti
bolečinam v želodecu, krču, in proti po-
manjkanju teka, gorečici, bruhanju, sla-
bostim, kolcanju, napetosti, zabasanosti
ter proti motenju prebavanja. Šest skat-
ljic K 4.— franko.

Varujte se ponarejanja! Kdor želi pravi
Fellerjev fluid in prave pile, naj naslovi
svoje naročilo na

E. V. Feller, dvorni lekarnar v Stubi
Elsaplatz št. 287 (Hrvaško).

44-10-6

Poslano!

Preteklo leto napravili smo v Zg. Brnik-u pri Kranju vodovod
v obsegu približno 1500 metrov. Cevi in potrebni material do-
bavila nam je po nizkih cenah občeznana tvrdka in edini založnik
svetovnih kosilnih strojev „Deering“

Fr. Stupica v Ljubljani.

Čutimo se torej dolžni izraziti omenjeni tvrdki tem potom
za točno in kulantno postrežbo vse priznanje.

Obenem pa priporočamo vsem onim, ki nameravajo napraviti
vodovode ali nabaviti karkoli v železniško stroko spadajočega,
da se obrnejo zaupno na označeno tvrdko.

Zg. Brnik pri Kranju, dne 3. svečana 1912.

70-7-5

Zorman in drugi.

Lepo posestvo na prodaj.

Tik okrajne ceste blizu lepega trga na Spodnjem
Štajerskem; lepi svet, pripraven prostor za kakega roko-
delca ali tudi za malo trgovino; lepo dvoje poslopje, lepe
njive, travniki in gozd. Cena 6000 kron.

Več se izve pri upravnistvu.

111-5-2

KEIL-ov LAK

najboljši lak za tla iz mehkega lesa.

Keil-ova bela prevlaka (glazura)
za umivalne mize 90 vin.
Keil-ova pasta za čevlje po 30 vin.
Keil-ov lak za zlatenje okvirjev
40 vin.

Keil-ovo leščilo za podo 90 vin.
Keil-ov lak za klobuke v različ-
nih barvah,

ima vedno v zalogi tvrdka:

J. PICEK, Novo mesto.

Črnomelj: Anton Zirc.
Idrija: Val. Lapajne.
Kamnik: Ed. Hajek.
Kočevje: Franz Loy.
Kranj: Franc Dolenc.

Ljubljana: Leskovic & Meden.
Skofja Loka: M. Zigon.
Zagorje: Rih. E. Mihelčič.
Radovljica: Oto Homan.

85-6-3

Popolnoma varno naložen denar

Hranilnica in posojilnica za Kandijo in okolico

reg. zadruga z neomejeno zavezo

v lastnem domu v Kandiji

sprejema hranilne vloge od vsacega, če je njen ud ali ne, ter obrestuje po

 $4\frac{3}{4}\%$ 5-0-9

na leto brez odbitka rentnega davka, katerega sama iz svojega plačuje.

Za hranilne vloge kakor za vse posojilnične obveznosti — jamči poleg rezervnega zaklada in deležev čez 2200 zadrugnikov z vsem svojim premoženjem. Iz tega se razvidi, da malokateri denarni zavod nudi tolike varnosti kakor kandijanska hranilnica.

: Edino pristno domače žganje! :

Slivovka, Brinjevec, Grenčica, Planinski

-- liker, Višnjevec ter dobro znani --

„Carski hruškovec“

se dobi v trgovini „M. Seidl nasl.“

BRATA KOBÉ

- kjer prodajajo tudi v vsaki množini -

„najbolj zanesljiva semena“

kakor: krmilno peso, repo, korenje, raznovrstne trave, čebulček, ter zanesljivo

-- „kranjsko in nemško deteljo“ --

„NUISOL“

38-10-5

tvrdke Bergmann & Co., Tetschen a/E. je in ostane, slej ko prej, nedosegljiv v presenetljivo naravnem barvanju las in brade. — Dobi se v barvah: blond, rujavo in črno, a steklenica 2-50 K v vseh lekarnah, drožerijah, prodajalnah parfumov in brivnicah.

Milijoni
zdravijo

Kašalj

hripavost, katar, zasliženje, dušljivi in oslovski kašelj

s Kaiserjevimi prsnimi karamelami „s tremi smrekami“.

6050 notarsko poverjenih izpričeval od zdravnikov in pri-
vatnih oseb dokazuje gotov uspeh.

Bonbončki jako dobro prijajo in so ugodnega okusa.

Paket 20 in 40 vinarjev, ovojček 60 vinarjev, se dobiva pri lekarnarjih:

1-20-15

Karl Andrijanič in J. Bergmann v Rudolfovem.

Važno za trgovce in obrtnike!

Radi preselitve se prodaja **hiša**

v kateri je več let dobro idoča trgovina, na križišču treh cest, kjer se bode gradila nova železnica. — Naslov pove upravnistvo „Dolenjskih Novic“.

95-3-3

Parna opekarna v Zalogu - Breitenau

naznanja, da je obče priljubljena, sedaj žgana

 zarezana

in stavbena opeka

v veliki množini na razpolago in se zamore takoj dobiti. Cena najnižja, kakovost izborna.

Naročuje se lahko po dopisnici. 46-0-6

Srečke v korist „Slov. Straži“!

Turška srečka. — Šest žrebanj vsako leto. —
Glavni dobitek 400.000 in 200.000 frankov.

— Prihodnje žrebanje 1. junija 1912. —

 Mesečni obrok 4 krone 75 vin.

Vsaka srečka mora zadeti najmanj 230 kron.

Že po vplačilu prvega obroka ima kupec izključno pravico do dobitkov.

Izredno ugodna skupina s 15 žrebanji vsako leto.

1 turška srečka.

1 srbska srečka iz l. 1888.

Glavni dobitek 100.000, 75.000 in 20.000 frankov.

1 dobitni list 3% zemlj. srečk iz l. 1880.

Glavni dobitek 90.000 kron.

106-3-3

1 srečka dobrega srca.

Glavni dobitek 30.000 in 20.000 kron.

Mesečni obrok za to skupino 6 kron 75 vin.

Različne druge skupine srečk s 7 do 18 žrebanji vsako leto na mesečne obroke po K 3-25, K 5-50, K 11, K 15-25 in K 23.

Pojasnila daje in naročila sprejema za Slovensko Stražo gosp. Valentin Urbančič, Ljubljana, Kongresni trg 19.